

УПРАВЛІННЯ ТА МОНІТОРИНГ ПРИ НЕВІДКЛАДНИХ ПОШУКОВО-РЯТУВАЛЬНИХ І АВАРІЙНИХ РОБОТАХ

Постановка проблеми. В даний час ведуться активні розробки з оснащення пожежних і спеціалізованих автомобілів бортовими комп'ютерами, сучасними системами навігації, а також web-камерами. Крім функцій навігації, моніторингу пересування і зв'язку, оснащення web-камерами рятувальників і спеціалізованих автомобілів надає можливість використання знятої при русі до місця надзвичайної ситуації інформації в якості доказової при притягненні до адміністративної відповідальності водіїв, які не поступаються на дорозі спецтранспорту.

Оснащення web-камерами рятувальників і спеціалізованих автомобілів дозволяє також здійснювати ряд дій за поданням візуальної інформації з місця проведення невідкладних пошуково-рятувальних і аварійних робіт і фіксації первинної матеріальної обстановки і її зміни на місці пожежі або аварії з метою її подальшого використання при розслідуванні причин події. Однак при цьому залишається невирішеною проблема оперативного отримання візуальної інформації та фіксації матеріальної обстановки безпосередньо в зоні проведення пошуково-рятувальних і аварійних робіт при ліквідації надзвичайної ситуації.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з цього, основну увагу слід приділити розробці спеціалізованих малогабаритних web-камер для оснащення пожежних і рятувальників. Використання web-камер при оснащенні пожежних і рятувальників, які перебувають на місці надзвичайної події чи пожежі, представляється перспективним напрямком вирішення задач оперативного управління силами і засобами як безпосередньо з місця гасіння пожеж або проведення пошуково-рятувальних і аварійних робіт, так і дистанційно. Таке оснащення пожежних і рятувальників дозволить співробітникам штабу пожежогасіння (або ліквідації надзвичайної ситуації) в режимі реального часу проводити оцінку обстановки і керувати діями особового складу, а також зберегти інформацію про дії особового складу під час гасіння пожежі або проведення пошуково-рятувальних і аварійних робіт для подальшого аналізу дій підрозділів і окремих співробітників.

Необхідно також звернути увагу і на деякі науково-технічні передумови підвищення ефективності розслідування пожеж та різного роду надзвичайних подій, обумовлені можливостями використання інформаційних і телекомунікаційних технологій в процесі управління гасінням пожеж і ліквідації наслідків надзвичайних подій.

Впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій в процесі управління гасінням пожеж (або ліквідацією наслідків надзвичайної події) забезпечує технічні передумови для встановлення дистанційної взаємодії фахівців, які беруть участь в розслідуванні причин пожежі та інших надзвичайних подій, до їх безпосереднього прибуття на місце події.

Слідчі, експерти, дізнавачі, фахівці випробувально-пожежних лабораторій отримують можливість здійснювати візуальне спостереження за первинної матеріальної обстановкою в районі вогнища пожежі (зоні проведення пошуково-рятувальних і аварійних робіт). Крім цього, фахівці, залучені до розслідування причин пожежі, можуть давати відповідні рекомендації керівнику гасіння пожежі (або ліквідацією наслідків надзвичайної події), представникам штабу пожежогасіння, начальникам варт, пожежним та пошуково-рятувальним підрозділам, пов'язані з уточненням і деталізацією матеріальної обстановки, виявленням і збереженням доказової бази та ін.

Особливе занепокоєння викликає низька ефективність встановлення причин пожеж, яка в ряді випадків призводить до неможливості розкриття значного числа злочинів, пов'язаних з кримінальними підпалами, а також з приховуванням слідів злочину за допомогою пожежі.

Своєчасне і всебічне вивчення місця події, детальна фіксація матеріальної обстановки, збереження слідів і речових доказів є необхідною передумовою для успішного проведення подальшого розслідування причин пожеж. Фахівці (слідчі, дізнавачі, експерти, оперативні співробітники) прибувають на місце пожежі, як правило, після його локалізації та навіть ліквідації. Вони приступають до вивчення обстановки, зміненої в ході гасіння пожежі, коли значна частина речових доказів необоротно втрачено. Це обумовлено відносно низькою мобільністю групи фахівців, які виїжджають до місця пожежі, через необхідність проведення досить тривалого підготовчого періоду перед виїздом групи, значну віддаленість розташування групи від місця події, причому в ряді випадків становище ускладнюється відсутністю спецсигналів на автомобілях. Тому, як правило, вивчення місця події починається через значний час після локалізації та ліквідації пожежі.

Інший аспект процесів розслідування справ про пожежі обумовлений відомчою роз'єднаністю фахівців: слідчих, експертів, дізнавачів, фахівців випробувально-пожежних лабораторій ДСНС.

Начальники варт, які прибули першими на місце пожежі, а згодом й керівники гасіння пожежі можуть в ряді випадків, здійснювати дії щодо фіксації матеріальної обстановки, збереження і вилучення різних речових доказів (слідів, предметів та ін.). Однак, оскільки основна відповідальність начальника варті і керівника гасіння пожежі пов'язана з успішною ліквідацією пожежі, вони, як правило, не приділяють уваги вивченню і фіксації матеріальної обстановки, збереження виявлених слідів і речових доказів.

При використанні web-камер пожежними з'являється реальна можливість здійснювати візуальне спостереження первинної матеріальної обстановки в районі вогнища пожежі і надалі використовувати зафіксовану інформацію для розслідування представниками страхових компаній, а також в судовому діловодстві. Для отримання більш повної доказової інформації з району вогнища пожежі начальники караулів та їх помічники з числа пожежників повинні мати відповідну підготовку та оснащення необхідними технічними засобами (фото-, відео-, web-камерами, техніко-криміналістичними засобами).

Для цього пропонується розробити програму навчання рятувальників, яка б враховувала аспекти про організаційні, методичні, науково-технічні взаємодії представників зацікавлених підрозділів і відомств на місці надзвичайних подій при проведенні невідкладних пошуково-рятувальних і аварійних робіт.

Висновки. Проблема підвищення ефективності розслідування пожеж та інших надзвичайних подій може бути вирішена тільки при тісній взаємодії представників зацікавлених підрозділів МВС (слідчих, експертів, оперативних співробітників) і ДСНС (дізнавачів, фахівців випробувально-пожежних лабораторій).

Література:

1. Наказ № 575 від 13.03.2012 Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби.